

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 382/2020-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. septembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť Slovenskej republiky, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Račianska 71, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a tiež práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 9 Co 281/2017 z 15. novembra 2018, ako aj postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Cdo 128/2019 a jeho uznesením sp. zn. 1 Cdo 128/2019 z 30. marca 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť Slovenskej republiky o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. júla 2020 doručená (na poštovú prepravu 6. júla 2020 podaná, pozn.) ústavná sťažnosť Slovenskej republiky, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Račianska 71, Bratislava (ďalej aj „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a tiež práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9 Co 281/2017 z 15. novembra 2018 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“), ako aj postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Cdo 128/2019 a jeho uznesením sp. zn. 1 Cdo 128/2019 z 30. marca 2020 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že JUDr. Alena Gregušová, Budovateľská 34, Prešov (ďalej len „žalobkyňa“), správkyňa konkurznej podstaty úpadcu VIZOP spol. s r. o., v konkurze, Radová 18, Nitra (ďalej len „úpadca“), sa svojou žalobou na Okresnom súde Nitra (ďalej len „okresný súd“) domáhala proti sťažovateľke (žalovanej) zaplatenia sumy 76 309,44 € s príslušenstvom z titulu náhrady škody v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení účinnom v rozhodujúcom období (ďalej len „zákon o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci“). Žalobou uplatnená škoda mala vzniknúť zmenšením konkurznej podstaty úpadcu medzi inými najmä vymožením sumy 70 427,47 € na uspokojenie pohľadávky [redacted] [ďalej len „oprávnený“ (spoločník a konateľ úpadcu, pozn.)] priznanej mu právoplatným rozsudkom Okresného súdu Prešov sp. zn. 8 C 210/1998 z 3. októbra 2002 (ďalej len „exekučný titul“) postihnutím majetku úpadcu (povinného) patriaceho do konkurznej podstaty počas konkurzu (konkurz na majetok úpadcu bol vyhlásený uznesením Krajského súdu v Bratislave

sp. zn. 3 K 147/1994 z 5. januára 1996, pozn.) exekúciou vedenou na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 6 Er 2040/2003, a to na základe nezákonného uznesenia Krajského súdu v Prešove sp. zn. 3 CoE 80/2005 zo 14. februára 2006 (ďalej len „nezákonné rozhodnutie“), ktorým uznesenie Okresného súdu Prešov sp. zn. 6 Er 2040/2003 z 24. októbra 2005 zmenil tak, že námietky žalobkyne (správkyne) proti exekúcii zamietol. Toto nezákonné rozhodnutie bolo na základe dovolania – mimoriadneho opravného prostriedku žalobkyne (povinnej) uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 116/2006 z 25. apríla 2007 zrušené a vec bola Krajskému súdu v Prešove vrátená na ďalšie konanie. V právnej veci žaloby sa na okresnom súde konanie viedlo pod sp. zn. 14 C 308/2012.

3. Okresný súd naposledy čiastočným rozsudkom sp. zn. 14 C 308/2012 z 9. marca 2017 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) rozhodol tak, že sťažovateľka (žalovaná) je povinná zaplatiť žalobkyni sumu 70 427,50 € spolu s úrokmi z omeškania podľa špecifikácie v jeho výrokovej časti, a to v lehote do 3 dní od nadobudnutia právoplatnosti tohto rozsudku. Zároveň okresný súd rozhodol tak, že o všetkých ostatných žalobou uplatnených nárokoch a o náhrade trov konania bude rozhodnuté ďalším (iným) rozsudkom.

4. Sťažovateľka proti rozsudku okresného súdu podala riadne a včas odvolanie – riadny opravný prostriedok, na základe ktorého bol rozsudkom krajského súdu rozsudok okresného súdu v časti, čo sa týka uloženia povinnosti zaplatiť sumu 70 427,50 € (istinu), ako vecne správny potvrdený. V prevyšujúcom rozsahu, čo sa týka uloženia povinnosti zaplatiť úroky z omeškania, krajský súd rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5. Následne sťažovateľka podala proti rozsudku krajského súdu v časti výroku o potvrdení rozsudku okresného súdu riadne a včas dovolanie – mimoriadny opravný prostriedok, ktorým sa dovoľavala naplnenia dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c) v spojení s § 432 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) spočívajúceho v tom, že rozsudok krajského súdu závisel od vyriešenia sťažovateľkou uvedenej právnej otázky (či pri konkurencii

nároku na náhradu škody a nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia má prednosť nárok na náhradu škody pred nárokom na vydanie bezdôvodného obohatenia alebo naopak, pozn.), ktorá je v rozhodovacej praxi najvyššieho (dovolacieho) súdu rozhodovaná rozdielne, a táto otázka tak bola krajským súdom právne posúdená nesprávne. Uznesením najvyššieho súdu bolo dovolanie sťažovateľky odmietnuté. Uznesenie najvyššieho súdu bolo sťažovateľke doručené 6. mája 2020 a podľa zistenia ústavného súdu toho istého dňa nadobudlo aj právoplatnosť.

6. Sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti okrem iného uviedla:

„... Najvyšší súd SR v Napadnutom uznesení, ktorým odmietol dovolanie sťažovateľky s poukazom na ustálenú judikatúru Najvyššieho súdu SR, Ústavného súdu SR ako aj s odkazom na právnu literatúru, rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie ako aj Najvyššieho súdu ČR a Ústavného súdu ČR uviedol, že nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia má prednosť pred uplatnením nároku na náhradu škody. Dovolací súd v Napadnutom uznesení však v súvislosti s predmetnou právnou vecou uviedol, že nakoľko v danej veci nebola naplnená ani jedna zo skutkových podstát bezdôvodného obohatenia, žalobkyňa sa nemohla domáhať jeho vydania, a preto nejde o prípad konkurencie nároku na náhradu škody a nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia. Najvyšší súd SR pri tejto úvahe ale nezohľadnil zásadnú skutočnosť - ak na strane [REDAKOVANÉ] nebola naplnená žiadna zo skutkových podstát bezdôvodného obohatenia, nemožno hovoriť ani o vzniku škody na strane úpadcu, resp. o zmenšení konkurznej podstaty na úkor ostatných veriteľov v konkurze.

Z odôvodnení rozhodnutí súdu prvej inštancie, odvolacieho súdu ako aj dovolacieho súdu je zrejmé, že na otázku existencie bezdôvodného obohatenia nazerali úzko, striktné vychádzajúc zo zákonnej definície bezdôvodného obohatenia a nezohľadnili a nevyrovnali sa so všetkými osobitosťami predmetnej právnej veci, v dôsledku čoho dospeli k záveru o neexistencii bezdôvodného obohatenia na strane oprávneného v exekúcii a zaviazali sťažovateľku na úhradu náhrady škody.

V predmetnej právnej veci bolo nevyhnutné, aby sa všeobecné súdy pri posudzovaní otázky vzniku bezdôvodného obohatenia oprávneného v exekúcii [REDAKOVANÉ] alebo nároku

na náhradu škody žalobkyne od sťažovateľky vyrovnali, resp. do dôsledkov vyrovnali s dvomi podstatnými otázkami, a to:

1/ ak oprávnený v exekúcii [REDAKOVANÉ] nárok, ktorý mu bol právoplatne priznaný Okresným súdom Prešov rozsudkom zo dňa 03.10.2002, sp. zn. 8C/210/98 voči úpadcovi mal a bolo ho možné vyplatiť ako pohľadávku proti podstate, čím neprišlo k naplneniu žiadnej zo skutkových podstát bezdôvodného obohatenia, potom ak oprávnený v exekúcii vymohol od žalobkyne to, na čo mal na základe právoplatného súdneho rozhodnutia nárok, nemohla žalobkyňa škoda (v podobe zmenšenia konkurznej podstaty na úkor iných veriteľov) ani vzniknúť.

2/ ak oprávnený v exekúcii [REDAKOVANÉ] nárok na úhradu sumy vo výške vymoženej v exekúcii sp. zn. EX615/2003 nemal, teda nebolo možné v priebehu konkurzu túto sumu poukázať [REDAKOVANÉ] ako pohľadávku proti podstate, resp. mal a možné to bolo, ale len čiastočne, t. j. nie vo vymoženej výške, vzniklo na jeho strane bezdôvodné obohatenie, ktorého vydanie mala žalobkyňa požadovať.

Všeobecné sudy zhodne dospeli k záveru, že oprávnený v exekúcii [REDAKOVANÉ] mal voči žalobkyňa na základe rozsudku Okresného súdu Prešov zo dňa 03.10.2002, sp. zn. 8C/210/98 nárok na úhradu právoplatne priznaného peňažného plnenia; jeho hmotnoprávny nárok bol daný, nemohlo dôjsť k bezdôvodnému obohateniu na jeho strane, čo malo za následok, že žalobkyňa nemala žiaden titul na uplatnenie bezdôvodného obohatenia. Podľa názoru sťažovateľky, ak teda bol daný nárok [REDAKOVANÉ] na úhradu sumy priznanej právoplatným rozhodnutím, ktorá bola v časti vymožená v exekučnom konaní, nakoľko žalobkyňa nespĺnila celý svoj záväzok dobrovoľne, žalobkyňa škoda (v podobe zmenšenia konkurznej podstaty na úkor ostatných veriteľov) ani nemohla vzniknúť, a neexistoval ani dôvod na domáhanie sa náhrady škody od sťažovateľky prostredníctvom žaloby o náhradu škody. Uvedenú úvahu možno vyvodiť z názorov prezentovaných v odôvodnení rozhodnutí všeobecných súdov (najmä dovolacieho súdu), ak mali za to, že k bezdôvodnému obohateniu na strane oprávneného [REDAKOVANÉ] neprišlo, keďže bol daný jeho nárok na základe hmotného práva...

... Z vykonaného dokazovania pred všeobecnými súdmi vyplynulo, že ak by prišlo k prihláseniu pohľadávky oprávneného [REDAKOVANÉ] priznanej rozsudkom Okresného súdu Prešov zo dňa 03.10.2002, sp. zn. 8C/210/98 v časti, ktorá nebola dobrovoľne uhradená

žalobkyňou, do konkurzu, nikdy by nebol uspokojený vo výške, ktorá bola predmetom návrhu na vykonanie exekúcie...

Z uvedeného podľa názoru sťažovateľky vyplýva, že pri správnom postupe spočívajúcom v uplatnení pohľadávky [REDAKOVANÉ] v konkurze by [REDAKOVANÉ] nikdy nebol uspokojený v takej miere ako tomu bolo v rámci exekučného konania, a teda pri logickej úvahe vychádzajúcej zo skutkového stavu veci (napriek existencii rozsudku Okresného súdu Prešov zo dňa 03.10.2002, sp. zn. 8C/210/98) bol [REDAKOVANÉ] vyplatený neprimeraný majetkový prospech. Keďže je zrejmé, že v rámci konkurzného konania by [REDAKOVANÉ] nikdy nemal nárok na peňažné plnenie v takej výške, v akej mu bolo poskytnuté, bolo dôvodné dospieť k záveru o existencii bezdôvodného obohatenia na jeho strane... žalobkyňa sa vydania bezdôvodného obohatenia od [REDAKOVANÉ] vôbec nedomáhala, čo podľa názoru sťažovateľky má za následok nemožnosť úspešného uplatnenia nároku na náhradu škody voči sťažovateľke podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov...

... Vyriešením... ťažiskovej otázky spôsobom, že v danej veci nejde o nárok z bezdôvodného obohatenia, ale o nárok na náhradu škody, dovolací súd prostredníctvom vlastného právneho posúdenia, ktorého výsledok sťažovateľka nemohla predpokladať, nastolil novú ťažiskovú otázku, ktorá rovnako determinovala existenciu nároku žalobkyne na náhradu škody voči sťažovateľke - ak oprávnený z exekúcie na základe právoplatného rozsudku Okresného súdu Prešov zo dňa 03.10.2002. sp. zn. 8C/210/98 dostal to, čo mu patrilo, teda v jeho prípade neprišlo k naplneniu žiadnej zo skutkových podstát bezdôvodného obohatenia, nemohla na strane žalobkyne vzniknúť žiadna škoda (v podobe zmenšenia konkurznej podstaty na úkor ostatných veriteľov v konkurze), náhrady ktorej by sa mohla domáhať od sťažovateľky, keďže žalobkyňa oprávnenému z exekúcie plnila to, čo jej bolo uložené na základe právoplatného a vykonateľného súdneho rozhodnutia. Dovolací súd odôvodnením svojho rozhodnutia založil túto novú ťažiskovú otázku, ktorou sa však už ďalej nezaoberal, a teda ju ani nevyriešil...

... Dovolací súd... prijal právny záver ohľadom neexistencie bezdôvodného obohatenia na strane [REDAKOVANÉ] a naopak o vzniku nároku na náhradu škody voči sťažovateľke a to bez toho, aby umožnil sťažovateľke sa k takémuto právnomu posúdeniu vyjadriť. Takéto rozhodnutie dovolacieho súdu, v ktorom svojim vlastným právnym

posúdením - vyriešením jednej ťažiskovej otázky (prednosti práva na vydanie bezdôvodného obohatenia) nastolí ďalšiu rovnako ťažiskovú otázku (ak nedošlo k vzniku bezdôvodného obohatenia, ako mohla byť žalobkyni spôsobená škoda predstavujúca zmenšenie konkurznej podstaty na úkor ostatných veriteľov v konkurze), ktorej sa však už nevenuje, nevyrieši ju, zakladá podľa názoru sťažovateľky prekvapivosť rozhodnutia dovolacieho súdu (Napadnutého uznesenia), a teda aj porušenie čl. 46 ods. 1 Ústavy SR (napr. rozhodnutie Ústavného súdu SR, sp. zn. II. ÚS 407/2016, sp. zn. I. ÚS 736/2016)...“

7. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Základné práva sťažovateľky na súdnu a inú ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru rozsudkom Krajského súdu v Nitre, č. k. 9Co/281/2017-309, zo dňa 15.11.2018 ako aj postupom a uznesením Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1Cdo/128/2019, zo dňa 30.03.2020, porušené boli.

Rozsudok Krajského súdu v Nitre, č. k. 9Co/281/2017-309, zo dňa 15.11.2018 ako aj uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1Cdo/128/2019 zo dňa 30.03.2020, Ústavný súd SR zrušuje, a vec vracia Krajskému súdu v Nitre na ďalšie konanie.“

8. Zároveň sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd *„... odložil vykonateľnosť uznesenia Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1Cdo/128/2019 zo dňa 30.03.2020 a rozsudku Krajského súdu v Nitre, ktoré predchádzalo Napadnutému uzneseniu až do rozhodnutia o tejto ústavnej sťažnosti.“*

II.

Relevantná právna úprava

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

11. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

12. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

13. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

14. Predmetom ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa ústavy a tiež práva na spravodlivé súdne konanie podľa dohovoru rozsudkom krajského súdu, ako aj uznesením najvyššieho súdu a tomuto predchádzajúcim postupom.

15. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta nesprávne právne posúdenie vecí a tvrdí, že vymoženie sumy 70 427,47 € na uspokojenie pohľadávky oprávneného, hoci priznanej mu exekučným titulom, postihnutím majetku úpadcu (povinného) patriaceho do konkurznej podstaty exekúciou (núteným výkonom) na základe nezákonného rozhodnutia počas konkurzu je bezdôvodným obohatením zakladajúcim u žalobkyne nárok na jeho vydanie, ktorý predchádza nároku na náhradu škody v zmysle zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, a keďže sa žalobkyňa proti oprávnenému vydaniu tohto bezdôvodného obohatenia nedomáhala, táto okolnosť vylučuje nárok žalobkyne na náhradu škody proti sťažovateľke.

16. Sťažovateľka zároveň vytýka najvyššiemu súdu, že k záveru, podľa ktorého v právnej veci žaloby nejde o bezdôvodné obohatenie, ale o nárok na náhradu škody proti štátu, a preto tu nemožno hovoriť ani o konkurencii týchto nárokov, dospel bez toho, aby sťažovateľke umožnil k takému podľa jej názoru nesprávnemu právnemu posúdeniu vecí sa vyjadriť, dôsledkom čoho je uznesenie najvyššieho súdu pre sťažovateľku prekvapivým rozhodnutím.

17. Podľa tvrdenia sťažovateľky priznanie nároku na náhradu škody žalobkyňi (správkyni konkurznej podstaty) proti sťažovateľke v sume 70 427,47 € zakladá stav absolútnej nerovnováhy medzi dotknutými subjektmi [oprávnený (veriteľ úpadcu), úpadca (povinný), sťažovateľka (štát) a ostatní veritelia úpadcu, pozn.]. Pohľadávka oprávneného bola totiž na ujmu ostatných veriteľov úpadcu takto uspokojená v rozsahu (zrejme

podstatne) väčšom, než v akom by mu bol inak vznikol nárok na jej uspokojenie v konkurze, čím došlo k popretiu princípu spravodlivosti.

18. Ústavný súd už uviedol (II. ÚS 501/2010), že účelom konania o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je v zásade ochrana súkromnej sféry fyzických osôb a právnických osôb pred verejnou mocou a s tým previazané presadzovanie ochrany a rešpektu k ľudským slobodám na všetkých orgánoch verejnej moci. Verejná moc je teda povinná rešpektovať a chrániť ľudské práva, pričom obsah tejto povinnosti je podmienený charakterom jednotlivých základných práv. Nositeľ základného práva je takto determinovaný oblasťou ochrany, ktorú má dané základné právo zaručovať. Existujú základné práva, ktoré prislúchajú každej ľudskej bytosti, práva, ktoré prislúchajú len štátnym občanom, alebo práva, ktorých nositeľom môže byť len cudzinec. Právnickým osobám prislúchajú len také práva, ktoré sú zlučiteľné s ich povahou právnickej osoby. Štát, ani keď vystupuje v pozícii právnickej osoby, tak v zásade nie je nositeľom základných práv (II. ÚS 80/09, II. ÚS 87/09). Ústavný súd vykladá jeho prípadné postavenie ako sťažovateľa prísne reštriktívne. V prerokovávanej veci vystupuje štát ako nositeľ procesného základného práva, ktorého porušenie namieta a ktorého môže byť v okolnostiach danej veci nositeľom (porovnaj tiež rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 1052/10 a sp. zn. I. ÚS 1744/10).

19. Z argumentácie sťažovateľky v ústavnej sťažnosti je zřejmé, že svoju aktívnu vecnú legitimáciu na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy odvodzuje zo svojho hmotnoprávneho postavenia ako subjektu zodpovedného za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci v zmysle zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Ústavný súd, vychádzajúc z reštriktívneho prístupu pri vymedzení štátu ako sťažovateľa v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, za rozhodujúce kritérium preto z tohto hľadiska považoval to, že sťažovateľka (Slovenská republika) reálne vystupovala ako účastníčka v konaní (strana sporu), z ktorého rozsudok krajského súdu a uznesenie najvyššieho súdu vzišli, a teda bola skutočnou nositeľkou procesných práv a povinností v týchto konaniach. Z uvedeného dôvodu v danej veci ústavný súd sťažovateľku (Slovenskú republiku) považoval za osobu oprávnenú na podanie tejto ústavnej sťažnosti.

20. Ústavný súd ďalej v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

21. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania, a preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (porovnaj napríklad *Georgidias v. Grécko* z 29. 5. 1997, Recueil III/1997).

K rozsudku krajského súdu

22. Vzhľadom na princíp subsidiarity („ak... nerozhoduje iný súd“), ktorý vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, môže ústavný súd poskytnúť ochranu konkrétnemu právu alebo slobode, porušenie ktorých je namietané, iba vtedy, ak sa ich ochrany fyzická osoba alebo právnická osoba nemôže domôcť v žiadnom inom konaní pred súdnymi orgánmi Slovenskej republiky.

23. Podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

24. Podľa § 432 ods. 1 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

25. Podľa § 432 ods. 1 CSP dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

26. Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľka mala možnosť domáhať sa preskúmania ústavnou sťažnosťou napadnutého rozsudku krajského súdu a tomuto predchádzajúceho postupu využitím ďalšieho opravného prostriedku, a to dovolania – mimoriadneho opravného prostriedku, ktorý sťažovateľka s odvolaním sa na naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP v spojení s § 432 ods. 1 a 2 CSP napokon pred podaním ústavnej sťažnosti ústavnému súdu aj účinne využila, pričom o tomto jej dovolaní aj bolo rozhodnuté uznesením najvyššieho súdu.

27. Ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti (vo vzťahu k rozsudku krajského súdu) už po jej predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie [§ 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde].

K uzneseniu najvyššieho súdu a tomuto predchádzajúcemu postupu

28. Právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie sa v občianskoprávnom konaní účinne zaručujú len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom vrátane dovolacích konaní.

29. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, *mutatis mutandis* II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

30. Ústavný súd môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, *mutatis mutandis* I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

31. Ústavný súd z tohto hľadiska preskúmal aj napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, pričom nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu nemajúci oporu v zákone.

32. Najvyšší súd v relevantnej časti napadnutého uznesenia uviedol:

„... 19. Dovolateľka formulovala právnu otázku tak, že či pri konkurencii práva na náhradu škody a vydania bezdôvodného obohatenia má prednosť nárok na náhradu škody pred nárokom na vydanie bezdôvodného obohatenia alebo naopak...

20. Dovolací súd zistil, že právny názor, že pri riešení kolízie nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia a nároku na náhradu škody treba vychádzať zo zásady, že vzhľadom na subsidiárnu povahu nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia má prednosť uspokojenie nároku z titulu náhrady škody, a len v prípade, ak nie sú splnené podmienky pre dosiahnutie rovnakého uspokojenia z titulu náhrady škody, možno uplatniť nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, bol vyslovený v uzneseniach najvyššieho súdu zo dňa 21. decembra 2010 sp. zn. 2 Cdo 48/2010... ako aj v starších judikátoch a publikáciách (R 1/1979, s. 79/80, R 25/1986...).

21. Naopak, právny názor, podľa ktorého právo na náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci možno uplatniť len vtedy, ak sa dotknutá osoba nemôže úspešne domôcť práva na vydanie bezdôvodného obohatenia voči tretej osobe, zaujal najvyšší súd v uzneseniach sp. zn. 8 Cdo 88/2017, 6 Cdo 9/2016 zo dňa 22. februára 2017... Tento názor bol vyslovený aj v náleze ústavného súdu II. ÚS 165/2012 zo dňa 13. decembra 2013 a... Rovnaký právny názor je držaný aj literatúrou, napr. JAKUBÁČ, Róbert. Náhrada škody a právo na vydanie bezdôvodného obohatenia...

23. Pre úplnosť dovolací súd poukazuje na rovnaký právny názor Najvyššieho súdu Českej republiky, vyslovený napr. v rozsudku z 21. februára 2018 sp. zn. 30 Cdo 1840/2017, ako aj v jeho uzneseniach napr... ale aj v nálezoch a uzneseniach Ústavného súdu Českej republiky...

24. Dovolací súd na základe uvedeného je právneho názoru, ktorý zdieľa takmer jednotne rozhodovacia prax najvyššieho ako aj ústavného súdu, a tiež teoretická fronta, podľa ktorého právo na náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci možno uplatniť len vtedy, ak sa dotknutá osoba nemôže úspešne domôcť práva na vydanie bezdôvodného obohatenia voči tretej osobe. Z tohto pohľadu opačný právny názor, zaujatý v skorších uzneseniach zo dňa 21. decembra 2010 sp. zn. 2 Cdo 48/2010... považuje za prekonaný, ako ojedinelý odklon, vybočenie od už v súčasnosti ustálenej neskoršej súdnej praxe.

25. Zároveň dovolací súd zastáva názor, že v prejednávanej veci sa súdy neodklonili od tejto väčšinovej ustálenej praxe, keď riešili otázku možnosti žalobkyne si uplatniť nárok

na vydanie bezdôvodného obohatenia, keď odvolací súd uviedol, že aj v tejto časti považuje podané odvolanie žalovanej za nedôvodné. V tomto smere poukázal na to, že pokiaľ ide o posúdenie súbehu a konkurencie nárokov z titulu bezdôvodného obohatenia a náhrady škody, napriek skutočnosti, že exekúcia v danej veci prebehla na základe nezákonného rozhodnutia súdu a v jej dôsledku vznikla žalobkyňi škoda rovnajúca sa zmenšeniu majetku úpadcu patriaceho do konkurznej podstaty, nespochybniteľnou je skutočnosť, že žalobkyňa bola dlžníčkou oprávneného z exekúcie, a to na základe exekučného titulu rozsudku Okresného súdu Prešov zo dňa 3.10.2002 č. k. 8 C 210/98-83, ktorý zakladal hmotnoprávny nárok [REDAKOVANÉ] voči žalobkyňi. Nemožno preto konštatovať, že oprávnený z exekučného titulu uspokojením právoplatne priznanej pohľadávky získal bezdôvodné obohatenie, ktoré by bol povinný vydať, keď pre konštatovanie existencie bezdôvodného obohatenia nebola naplnená ani jedna z jeho skutkových podstát. Preto odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie konštatoval, že na strane žalobkyne nebol dôvod a nebola ani možnosť domáhať sa vydania bezdôvodného obohatenia voči oprávnenému, keď nemožno konštatovať, že by išlo o konkurenciu nárokov na vydanie bezdôvodného obohatenia s nárokom na náhradu škody, a že by mala žalobkyňa voči oprávnenému z exekúcie pohľadávku z bezdôvodného obohatenia. Dôvodil, že zrušením rozhodnutia, na základe ktorého sa plnilo, dochádza k bezdôvodnému obohateniu len v prípade, že právny dôvod tohto plnenia nespočíval v hmotnom práve, to znamená, že podľa hmotného práva táto povinnosť neexistovala, čo však nebol tento prípad. Rovnako konštatoval, že vo vzťahu k súdnemu exekútorovi neexistovala konkurencia nároku žalobkyne z bezdôvodného obohatenia s jej nárokom na náhradu škody voči štátu. Z hľadiska postavenia súdneho exekútora a výkonu jeho činnosti uviedol, že súdny exekútor v súvislosti s výkonom exekučnej činnosti má postavenie verejného činiteľa a vykonávanie exekučnej činnosti je výkonom verejnej moci. Vysvetlil, že medzi exekútorom a povinnou v prejednávanej veci nešlo o súkromnoprávny vzťah, ale o verejnoprávny vzťah, nakoľko exekútor vystupoval ako nositeľ štátnej moci, plnil úlohy štátneho orgánu, exekútor nevystupoval v rovnoprávnom postavení voči povinnej ako účastník exekučného konania, ale ako nositeľ verejnej moci vykonávajúci exekučnú činnosť, ktorou na jeho strane nemohlo dôjsť k bezdôvodnému obohateniu podľa príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka. Navyše, správne súd prvej inštancie poukázal aj na to, že exekútor skončil exekúciu vrátením poverenia po vymožení pohľadávky ešte skôr ako

najvyšší súd rozhodol o nezákonnosti rozhodnutia Krajského súdu v Prešove, teda pri výkone exekučnej činnosti postupoval v súlade s rozhodnutiami exekučného súdu a ani zrušením rozhodnutia krajského súdu o zamietnutí námietok proti exekúcii nevzniklo na jeho strane bezdôvodné obohatenie plnením z dôvodu, ktorý odpadol (tak, ako udávala žalovaná).

26. V danom prípade je aj dovolací súd v zhode s názorom súdov nižšej inštancie, že žalobkyňa sa nemohla domáhať voči tretej osobe vydania bezdôvodného obohatenia z dôvodov, ktoré uviedli, a preto nejde o prípad konkurencie nároku na náhradu škody a nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia. Zároveň dovolací súd poukazuje na skutočnosť, že v prejednávanej veci súdy oboch inštancií túto posudzovali v súlade s už ustálenou súdnou praxou, keď najskôr skúmali otázku možnosti vydania bezdôvodného obohatenia, avšak keď dospeli k záveru, že o takýto nárok tu nejde, vec posúdili z titulu náhrady škody.

27. Z vyššie uvedených dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalovanej z dôvodu § 421 ods. 1 písm. c) CSP nie je prípustné, a preto toto podľa § 447 písm. d) CSP odmietol...“

33. Otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (*mutatis mutandis* II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

34. Právny názor najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP, a teda, že právna otázka konkurencie nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia a nároku na náhradu škody proti štátu v zmysle zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci tak, ako ju vzniesla sťažovateľka vo svojom dovolaní proti rozsudku krajského súdu, už bola v rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu vyriešená a ustálená tak, že právo na náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci možno uplatniť len vtedy, ak sa dotknutá osoba (žalobkyňa) nemôže úspešne domôcť práva

na vydanie bezdôvodného obohatenia proti tretej osobe (oprávnenému), je v napadnutom rozhodnutí aj s poukazom na vybrané (označené) rozhodnutia najvyššieho súdu, ústavného súdu v iných obdobných veciach zdôvodnený vyčerpávajúcim spôsobom a presvedčivo. V odôvodnení napadnutého rozhodnutia najvyšší súd dostatočným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré bolo potrebné dovolanie sťažovateľky odmietnuť.

35. Ako to už bolo uvedené, sťažovateľka ďalej najvyššiemu súdu vytýka, že k záveru, podľa ktorého v právnej veci žaloby nejde o bezdôvodné obohatenie, ale o nárok na náhradu škody proti štátu, a preto tu nemožno hovoriť ani o konkurencii týchto nárokov, dospel bez toho, aby sťažovateľke umožnil k takému podľa jej názoru nesprávnemu právnemu posúdeniu veci sa vyjadriť. V danej súvislosti však ústavný súd uvádza, že tento právny názor bol veľmi jasne a zrozumiteľne formulovaný už v rozsudku krajského súdu. Podľa zistenia ústavného súdu už krajský súd vo svojom rozhodnutí (rozsudku) uviedol, že keďže v právnej veci žaloby nie je naplnený ani jeden zo zákonných znakov skutkovej podstaty bezdôvodného obohatenia v zmysle § 451 a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení účinnom v rozhodujúcom období, nejde o konkurenciu nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia a nároku na náhradu škody, ale ide o nárok na náhradu škody v zmysle zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, ktorá vznikla vymožením sumy 70 427,47 € na uspokojenie pohľadávky oprávneného priznanej mu exekučným titulom postihnutím majetku úpadcu (povinného) patriaceho do konkurznej podstaty exekúciou počas konkurzu na základe nezákonného rozhodnutia.

Krajský súd zároveň dodal, že síce na jednej strane zrušenie nezákonného rozhodnutia nezakladá nárok na vydanie bezdôvodného obohatia zo strany žalobkyne proti oprávnenému preto, lebo právny dôvod plnenia (vymoženia sumy 70 427,47 €) spočíval v hmotnom práve, čo preukazuje exekučný titul, ale na strane druhej nebyť nezákonného rozhodnutia k tomuto plneniu a v priamej príčinnej súvislosti s ním ku vzniku škody danej rozsahom zmenšenia konkurznej podstaty úpadcu na ujmu jeho ostatných veriteľov by nebolo došlo. A teda sťažovateľke nič nebránilo, aby v rámci ňou podaného dovolania – mimoriadneho opravného prostriedku proti rozsudku krajského súdu vzniesla (položila) ďalšiu právnu otázku, a to týkajúcu sa posúdenia, či za predpokladu, že sa

oprávnený postihnutím majetku patriaceho do konkurznej podstaty úpadcu exekúciou na základe nezákonného rozhodnutia, ako to ustálil už krajský súd, bezdôvodne neobohatil, v rozsahu zmenšenia majetku patriaceho do konkurznej podstaty úpadcu vznikla/nevznikla škoda. Pretože sťažovateľka rozsudok krajského súdu, čo sa týka posúdenia žalobou uplatneného nároku ako nároku na náhradu škody proti štátu, svojím dovolaním dovolaciemu prieskumu nepodrobila napriek tomu, že to urobiť mohla, uznesenie najvyššieho súdu, ktorý je rozsahom dovolania, ako aj dovolacími dôvodmi viazaný, nemôže byť pre sťažovateľku prekvapivým rozhodnutím.

36. V kontexte námietky sťažovateľky o rozpore uznesenia najvyššieho súdu s princípom všeobecnej spravodlivosti ústavný súd dodáva, že v danej veci nijako nemožno prehliadnúť tú skutočnosť, že k uspokojeniu pohľadávky oprávneného postihnutím majetku patriaceho do konkurznej podstaty úpadcu exekúciou počas konkurzu došlo v príčinnej súvislosti práve s vydaním nezákonného rozhodnutia a v zmysle zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci za ním (nezákonným rozhodnutím) spôsobenú škodu plne zodpovedá štát (sťažovateľka).

37. Pokiaľ sa sťažovateľka s právnym názorom najvyššieho súdu v otázke akceptácie vyslovenej neprípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP v spojení s § 447 písm. c) CSP nestotožňuje, ústavný súd dodáva, že otázka posúdenia podmienok dovolacieho konania je otázkou zákonnosti a jej riešenie nemôže viesť k záveru o porušení sťažovateľkou označených práv. Podľa názoru ústavného súdu tak uznesením najvyššieho súdu nemohlo dôjsť k porušeniu princípu právnej istoty a požiadavky predvídateľnosti práva, a tým súčasne základného práva na súdnu ochranu podľa ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa dohovoru.

38. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky preto v tejto časti (proti uzneseniu najvyššieho súdu a tomuto predchádzajúcemu postupu) podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

39. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky (odloženie vykonateľnosti rozsudku krajského súdu a uznesenia najvyššieho súdu, ich zrušenie a vrátenie veci krajskému súdu na ďalšie konanie) v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach dňa 10. septembra 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu